

TIL GAVN FOR INDUSTRIEN

Lovgivningen om dispensation fra indvandrerstoppet i 1970 var fra starten rettet mod virksomhederne.

Skibsværftet B&W, plastikfabrikken Rösti, Dansk Rørindustri, Nordisk Kabel og Tråd, Slagelse Andelsslagteri, Juno Senge var bare nogle af de virksomheder, der beskæftigede større eller mindre grupper af fremmedarbejdere. B&W havde således i 1972 beskæftiget 196 fremmedarbejdere, bl.a. som svejsere. Dispensation for indvandrerstoppet skulle søges af virksomhederne og ikke af den enkelte arbejder.

Et af de gennemgående argumenter i dispensationsansøgningerne var hensynet til at kunne producere eksportvarer. Ofte var der ikke tale om specialiseret arbejde, og derfor kunne dispensation ikke gives på grundlag af manglende egnet dansk arbejdskraft, når arbejdsløsheden var stigende. Derfor blev ekspertbegrebet udvidet, sådan at f.eks. en gruppe af filippinske stuepiger blev ansat i hotelbranchen som "sengeredningseksperter".

Foto: Uwe Bødewadt.

Støberier – En aftagerindustri

Støberi-industrien var en af de relativt arbejdskraftintensive industrier, der gang på gang søgte dispensation for stoppet i udstedelse af nye arbejdstilladelser. I en ansøgning til Arbejdsministeriet angiver Nyborg Jernstøberi i februar 1973, at branchen manglede ca. 600 mand for at kunne opretholde produktionen. I Nyborg var kun 5 ud af 100 arbejdere på støberiet danske.

I et brev til Arbejdsministeriet i februar 1973 forklarer M.P. Allerups efterfølger Jernstøberi og Maskinfabrik problemerne med at få og fastholde arbejdskraft på støberierne således: Arbejdet på støberier var hårdt og snavset, og støberiindustrien er meget konjunkturfølsom. Arbejdet var traditionelt regnet for socialt lavt, og branchen var i medierne blevet stemplet som sundhedsskadelig.

Forlængelse af arbejdstilladelser

Oplæring var et af argumenterne for forlængelse af arbejdstilladelser. I juni 1971 skriver Gram Tæppefabrik til arbejdsministeren, at de har brugt ca. 31.500 kr. på at oplære fire tyrkiske spindere, som pga. udløbet arbejdstilladelse nu må forlade fabrikken.

En stor bølge af arbejdsindvandring op til indvandrerstoppet i november 1973 betød, at et større antal arbejdstilladelser skulle fornyes i efteråret 1974. Her søgte Odense Stålskibsværft om fornyelse for 83 tyrkiske svejsere, der havde gennemgået en oplæring på 14 uger. Fornyelsen blev som udgangspunkt afslået, men som kompromis fik værftet lov til at forlænge i 3 måneder. En senere ansøgning blev imødekommet, men kun med en måneds forlængelse.

Arbejdsgivere og fagforeninger

Dispensationsansøgningerne blev for det meste behandlet med samme resultat. Et centralt dispensationsudvalg skulle allerede fra 1970 tage bestemmelse om ansøgningerne. Foruden en udtalelse fra arbejdsformidlingen blev der også hentet

udtalelser dels fra arbejdsgiverens faglige organisation og dels fra fagbevægelsen. Den tredje part i udvalget var arbejdsministeriet. Resultatet af ansøgningerne blev oftest et afslag pga. et positivt svar fra arbejdsgiversiden, et negativt fra fagbevægelsen, og en lovgivning, der foreskrev et stop i indvandring.

Da Juno Senge i Farum søgte om ansættelse af 4 tyrkiske eller jugoslaviske arbejdere i november 1972 blev ansøgningen afvist, da Dansk Arbejdsmands og Specialarbejderforbund afviste en dispensation, med den begrundelse, at der ikke var tale om specialiseret arbejde. Centralforeningen for snedkermestre og møbelproducenter billigede en dispensation, da det ikke var muligt at finde den fornødne arbejdskraft, og arbejdsministeriets repræsentant fulgte lovens bestemmelse om, at nye arbejdstilladelser ikke kunne gives.

Opnåelse af arbejdstilladelse efter indvandrerstopet i 1970 var således en dispensation til virksomhederne til at importere arbejdskraft, og blev fortrinsvis benyttet af bestemte, arbejdskraftintensive industrier. Behandlingen af ansøgninger om dispensation blev en kamp mellem arbejdsgiverorganisationerne med behov for arbejdskraft og fagbevægelserne, der var bekymrede for løntryk og arbejdsløshed blandt danske arbejdere.